

Täysistunto

Tiistai 27.5.2025 klo 13.59—17.26

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 15/2025 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 13/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Meille mietinnön esittelee puheenjohtaja Peltokangas. Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.59 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallintovaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan Rajavartiolaitokselle uusia toimivaltuuksia rikostorjuntaan sekä lisätään Rajavartiolaitoksen tutkittavana olevia rikosnimikkeitä. Esityksen tavoitteena on parantaa Rajavartiolaitoksen rikoksen estämis- ja selvittämiskykyä.

Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin ehdotetaan lisättäväksi ihmiskaupparikokset rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä ilman että sillä on liityntää laittoman maahantulon järjestämisrikoksiin. Lisäksi ehdotetaan, että Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin lisätään rajavalvonnan, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan tai Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittamisen yhteydessä rahanpesurikos silloin kun epäillyn rikoksen esirikos on Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos tai kätkemisrikoksen esirikos.

Televalvonnan, muun peitellyn tiedonhankinnan kuin peitellyn tiedonhankinnan tietoverkossa ja henkilön teknisen seurannan toimivaltuuksia rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi ehdotetaan laajennettavaksi kaikkiin sellaisiin Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, lukuun ottamatta tiettyjä esityksessä mainittuja poikkeuksia. Lisäksi Rajavartiolaitokselle ehdotetaan yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toimivaltuuksia sekä oikeutta toteuttaa ohjattua tietolähdetoimintaa.

Arvoisa rouva puhemies! Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan painopiste on ihmisten rajanylittämiseen liittyvän rikollisuuden torjunnassa. Tästä esimerkkinä muun muassa laittoman maahantulon järjestäminen ja siihen liittyvät ihmiskaupparikokset, matkustusasiakirjoihin liittyvät väärennysrikokset sekä valtionrajarikokset. Lisäksi Rajavartiolaitos estää ja selvittää muun muassa luonnonvararikoksia ja merellisiä ympäristörikoksia. Rikostorjun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2025 vp

nan toimintaympäristö ja vaatimukset ovat muuttuneet viime vuosien aikana. Erityisesti tietoverkkojen rikollisessa hyödyntämisessä on tapahtunut suuri muutos. Esityksessä ehdotetaan Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimivaltuuksien rajoitettua laajentamista vastaamaan tätä rikollisuudessa tapahtunutta muutosta, jotta rikostorjunnan keinoin kyetään jatkossakin ylläpitämään rikoksia ennalta estävää vaikutusta ja saavuttamaan riittävä rikosvastuun toteutuminen.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta on aiemmissa poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen eli PTR-viranomaisten toimivaltuuksia koskevissa kannanotoissaan pitänyt perusteltuna, että salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä uudistetaan yhdenmukaisesti ja että sääntely on tältä osin mahdollisimman samansisältöistä. Samoin valiokunta on todennut, että esitutkintaviranomaisten käytössä olevien tiedonhankintakeinojen yhdenmukainen sääntely on keskeistä toimivan viranomaisyhteistyön näkökulmasta. Valiokunnan saamasta selvityksestä ilmenee, että poliisilla ei ole oikeutta Rajavartiolaitokselle ehdotetun tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentamiseen, kun kyseessä on törkeä laittoman maahantulon järjestäminen. Hallintovaliokunta pitää tärkeänä sitä lähtökohtaa, että Rajavartiolaitokselle käyttöön annettavat tiedonhankinta- ja pakkokeinot ovat poliisilla ja Tullilla vastaavat, mutta samalla valiokunta katsoo, että laittoman maahantulon järjestämiseen liittyvät rikokset ovat kuitenkin Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan ydinaluetta. Valiokunta pitää hallituksen esityksessä esitetyn ja saamansa selvityksen perusteella Rajavartiolaitokselle ehdotettua yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentamista törkeän laittoman maahantulon järjestämiseen näin ollen perusteltuna.

Arvoisa rouva puhemies! Hallintovaliokunta katsoo, että kehitys rikollisen toiminnan siirtymisessä tietoverkkoihin perustee yhteiskunnallista tarvetta niihin ehdotettuihin toimivaltuuksiin, jotka liittyvät tietoverkkoja hyväksikäyttäen tehtäviin rikoksiin. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muutamin muutosehdotuksin. Valiokunnan mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hänninen.

15.04 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Meidän arvopohjaamme kuuluu selkeä ja vahva käsitys ihmisarvosta. Jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja loukkaamaton. Ihmiskauppa on rikoksista julmimpia, sillä se loukkaa suoraan ihmisen vapautta, koskemattomuutta ja arvokkuutta. Siksi siihen puuttuminen on paitsi oikeudellinen myös syvästi inhimillinen ja moraalinen velvollisuus.

Tänään käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on merkittävä askel oikeuden ja turvallisuuden vahvistamisessa. Rajavartiolaitokselle annetaan nykyistä laajemmat toimivaltuudet estää ja selvittää ihmiskaupparikoksia myös silloin, kun rikollisella ei ole yhteyttä laittoman maahantulon järjestämiseen. Tämä on tärkeää, sillä ihmiskauppa ei aina näy rajoilla vaan tapahtuu usein piilossa järjestäytyneesti ja uhria alistaen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnössä on tuotu hyvin esille se, miten rikollinen toiminta on siirtynyt yhä enemmän tietoverkkoihin. Siksi on välttämätöntä, että myös viranomaisten keinovalikoima vastaa tätä todellisuutta. Valiokunta pitää perusteltuna Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksien laajentamista tietoverkossa tapahtuvaan peitetoimintaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2025 vp

ja valeostoon. Samalla on tärkeää, että sääntely pysyy linjassa poliisin ja Tullin kanssa, jotta viranomaisten välinen yhteistyö on mahdollisimman sujuvaa. Valiokunnan mietinnön ansiosta lakiin on tehty tarkennuksia, jotka parantavat sääntelyn ymmärrettävyyttä ja sovellettavuutta. Esityksestä poistettiin esimerkiksi tarpeettomia rajoituksia, jotka olisivat voineet antaa väärän kuvan siitä, missä määrin peitetoiminta rajoittuu tiettyihin fyysisiin tiloihin. Tällainen selkeyttäminen on tarpeellista sekä viranomaisten työn tueksi että oikeus-turvan näkökulmasta.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ei ole kyse vain teknisistä muutoksista. Tässä on kyse siitä, että Suomi puolustaa ihmisarvoa ja toimii johdonmukaisesti rikollisuutta vastaan. Turvallinen raja ei ole vain kansallinen kysymys tai aita itärajalla. Se on ihmisten turvallisuutta suojaava seinä. Se on raja rikoksen ja oikeuden välillä.

Lopuksi haluan kiittää hallintovaliokuntaa huolellisesta ja asiantuntevasta työstä tämän esityksen käsittelyssä. Tehtyjen muutosten myötä esitys on entistä tarkempi ja vaikuttavampi ja yhteensopiva toimivan oikeusvaltion periaatteiden kanssa. Kannatan lakiehdotusten hyväksymistä. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

15.08 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän hallintovaliokunnan puheenjohtaja Peltokangasta hyvästä valmistelusta ja esityksestä tämän lain suhteen. Käsittelyssä on siis hallituksen esitys, joka laajentaa Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia rikostorjunnassa ja ihmiskaupan torjunnassa. Esitys vastaa muuttuneeseen rikollisuuden toimintaympäristöön, erityisesti tietoverkoissa tapahtuvaan rikollisuuteen, ja tukee hallitusohjelman tavoitetta tehostaa rikostorjuntaa.

Nykyisin Rajavartiolaitos tutkii ihmiskaupparikoksia vain, jos ne liittyvät laittoman maahantulon järjestämiseen. Esitys antaa Rajavartiolaitokselle oikeuden estää ja selvittää ihmiskaupparikoksia myös rajavalvonnan, rikostorjunnan ja valvontatehtävien yhteydessä ilman tätä liityntää. Lisäksi Rajavartiolaitos voi tutkia rahanpesu- ja kätkemisrikoksia, jos niiden esirikos kuuluu sen toimivaltaan, kuten varkaus tai petos. Tämä laajentaa Rajavartiolaitoksen kykyä puuttua monimutkaiseen rikollisuuteen.

Esitys tuo uusia toimivaltuuksia tietoverkossa tapahtuvaan rikostorjuntaan. Rajavartiolaitos saa oikeuden käyttää televalvontaa, teknistä seurantaa ja peiteltyä tiedonhankintaa rikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, pois lukien tietyt virka- ja yleisvaaralliset rikokset. Uutena välineenä esitetään yksinomaan tietoverkossa tapahtuvaa peitetoimintaa ja valeostoa. Lisäksi Rajavartiolaitos voisi harjoittaa ohjattua tietolähdetoimintaa rikosten estämiseksi ja rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi.

Tilastot osoittavat Rajavartiolaitoksen aktiivisen roolin. Vuonna 2024 se luovutti 20 henkilöä EU-maihin ja 24 Pohjoismaihin. Esitys vahvistaa viranomaisyhteistyötä ja oikeusvarmuutta. Näen, että lakimuutokset ovat välttämättömiä rikostorjunnan tehostamiseksi ja rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi muuttuvassa toimintaympäristössä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

15.10 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisten viranomaisten tehokkuutta ympäri maailman on aina ihannoitu, ja erityisesti sitä, että me pärjäämme vaikkapa poliisissa niin pienellä määrällä suhteessa meidän väestöön, on monesti hämmästelty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2025 vp

Kaikki tämä tehokkuus johtuu siitä, että meidän lainsäädäntö ja toimivaltuudet ovat kunnossa. Mikäli viranomaisilla ei ole riittäviä toimivaltuuksia, niin toiminnan tehokkuus on äärimmäisen huonoa, ja juuri tällä lailla pyritään parantamaan entisestään sitä meidän viranomaisten tehokkuutta. Saattamalla toimivaltuudet ajan tasalle huolehdimme siitä, että pärjäämme jatkossakin kohtuupienillä resursseilla.

Erityisen tärkeää on huolehtia Suomessa siitä, että meillä PTR-yhteistyö, poliisin, Tullin ja Rajan yhteistyö, toimii jatkossakin ja myöskin samoilla toimivaltuuksilla. Siksi on hyvä, että näitä toimivaltuuksia lisätään sitä mukaa kuin on tarpeen ja huomataan, että niille löytyy käyttöä, ja niin, että ne pysyvät hallinnassa eivätkä mene toistensa kanssa ristiin niin, etteivät ne ole enää hallittavissa. Tässä tapauksessa, kun huomattiin muun muassa, että poliisilta puuttuu tietty toimivaltuus, joka nyt Rajalle ollaan säätämässä, tervehdin ilolla sitä ajatusmallia, että se toimenpide voitiin kuitenkin tässä saattaa loppuun ja korjataan sitten myöhemmin poliisille tämä puuttuva toimivaltuus, joka tietenkin lähtökohtaisesti pitäisi poliisilla yleisviranomaisena olla. Tämä ajatusmalli tilanteessa, että ikään kuin ei voitaisi tällaista lakia säätää johtuen siitä, että siinä on tällainen tekninen virhe, osoittaa sitä suomalaisen lainsäätäjän järjen käyttöä suoraan sanottuna.

Mitä tulee tähän yksinomaan verkossa tapahtuvaan peitetoimintaan ja valeostoon, niin myöskin toinen sellainen epäkohta, mikä sinne meinasi jäädä, liittyi siihen, että sitä ei olisi voinut tehdä silloin, jos se itse laite on kotirauhan suojaamassa piirissä. Onhan se siinä mielessä varsin ihmeellinen ajatus, että silloin, kun kännykkä menee kotiovesta sisään, niin siihen tehtyjen toimenpiteiden pitäisi päättyä, ja sitten, kun se taas palaa kotoa pois, niin siihen voidaan suorittaa sitten toimenpiteitä, kun toimenpide kohdistuu pelkästään laitteeseen eikä mitenkään siihen tilaan, missä ihminen tai laite on.

Monia järkeviä muutoksia ja tarkennuksia tähän vielä tehtiin, ja nyt tämä laki on mielestäni kyllä erittäin hyvä. Kiitos siitä ja hyvästä esittelystä valiokunnan puheenjohtajalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

15.13 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse tämä esitys on kannatettava ja hyvä ja sinänsä tarpeellinen, kun ajatellaan sitä turvallisuustilannetta, mitä halutaan parantaa kailta osin.

Näen tässä myöskin sellaisen ulottuvuuden, että kun meillä on nytten valtiolla erilaisia tuottavuusohjelmia ja myös sitten näitä säästötalkoita — 130 miljoonaa on valtionhallinnosta tarkoitus säästää lähivuosina — niin se pakottaa tekemään yhteistyötä eri viranomaisten välillä myöskin. Sinänsä on viisasta, että pystytään tekemään myöskin rajaviranomaisten toimesta näitä asioita, jotka ovat pääasiassa olleet tähän asti poliisien tekemiä. Nyt kun tätä laajennetaan ja päästään tekemään yhteistyötä, niin pystytään sitä tehokkuutta ja tuottavuutta hakemaan, mitä näissä äskeisissä puheenvuoroissa oli. Minä näen tämän myöskin sillä tavalla, että kun ollaan niukkenevissa resursseissa, niin sitten pitää yrittää niitä vähäisiä resursseja käyttää laueammin ja antaa laajempia toimintaoikeuksia, jotta pystytään tämä hyvinvointiyhteiskunnan turvallisuus takaamaan myös rajoilla ja vähän laajemminkin. Siinä mielessä tämä esitys on kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

15.14 Mauri Peltokangas ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Muutamalla sanalla:

Pöytäkirjan asiakohta PTK 57/2025 vp

Tietenkin ilolla tervehdin myös itse tätä lakia, ja kun valiokunnan mietintö on yksimielinen jälleen kerran, niin kuin niin usein, kun puhutaan turvallisuuspolitiikasta, niin se on tietenkin aina tervetullutta.

Mitä tulee sitten tähän, niin tässä on käytetty erinomaisia puheenvuoroja, ja edustaja Lehtinen otti muutaman hyvän yksityiskohdan tuolta esiin. Lopputulemahan siinä on, että kun me lähdetään säätämään tällaisia lakeja, jotka ovat tehokkaita ja toimiessaan nimenomaan lisäävät sitä PTR-yhteistyön tehokkuutta, niin tämä on se oikea suunta tänä päivänä. Me kaikki tiedämme, että nykyisellään ulko- ja turvallisuuspolitiikalla ja sisäisen turvallisuuden politiikalla on kiistämätön yhteys, elikkä emme elä enää siinä vanhassa maailmassa, jolloinka ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja sisäistä turvallisuutta käsiteltiin erillisinä, vaan nykyään ne ovat yhtä ja samaa, koska joka tapauksessa, oli se sitten konflikti tai mitä tahansa meidän rakkaan isänmaamme rajoilla tapahtuu, siellä on aina ensivasteen antamassa Rajalaitos ja rajaviranomaiset ja sitten poliisi. Elikkä tässäkin lainsäädännössä tätä yhteistyötä parannetaan.

Ja mikä tärkeintä tietenkin meidän viranomaisille sekä rajalla että maan sisällä, kun työkalupakkiin tulee lisää käyttökelpoista tavaraa, niin suomalaiset voivat nukkua yönsä aina vain paremmin. — Kiitoksia, ja kiitos valiokunnalle yksimielisestä mietinnöstä ja hyvästä työstä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 15/2025 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.